

SXEDIO.53B

25.3.1921: ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΥΠΡΙΟΙ ΨΗΦΙΖΟΥΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΕ ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ. ΕΝΤΕΙΝΕΤΑΙ Η ΑΝΗΥΠΑΚΟΗ ΣΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ. Ο ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΙ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΗΛΩΤΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ. ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΕΠΙΒΑΛΛΕΙ ΑΥΣΤΗΡΕΣ ΠΟΙΝΕΣ ΣΕ ΘΕΩΡΟΥΜΕΝΟΥΣ ΤΑΡΑΞΙΕΣ

Οι βουλευτές κράτησαν το λόγο τους και δεν παρέστησαν στο Νομοθετικό σαν άρχισαν οι εργασίες του.

Όμως ο Αρμοστής αντεπιτέθηκε, κι' άρχισε να επιβάλλει περιορισμούς και να κάμνει πράξη τις απειλές του για απελάσεις ξένων υπηκόων που έπαιζαν, ωστόσο, για χρόνια, σημαντικό ρόλο στα πολιτικά πράγματα του τόπου και είχαν αναδειχθεί μάλιστα βουλευτές ή δήμαρχοι στις διάφορες πόλεις ή αρθρογραφούσαν με έντονο τρόπο στις εφημερίδες του τόπου.

Ο πρώτος που δέχθηκε τη μήνι του Αρμοστή ήταν ο δημοσιογράφος Ν. Καταλάνος και αργότερα ο παραιτηθείς βουλευτής Φίλιος Ζαννέτος. Και οι δυο ήσαν Ελλαδίτες και διατηρούσαν την ελληνική υπηκοότητα.

Ο Αρμοστής, ενόψει του Παγκύπριου Ενωτικού Δημοψηφίσματος που οργάνωσαν οι Έλληνες Κύπριοι, με επικεφαλής τους βουλευτές και την Εκκλησία, απαγόρευσε τις παρελάσεις χωρίς άδεια του τοπικού διοικητή στις διάφορες πόλεις.

Αυτό έγινε στις **25 Μαρτίου 1921**, με την ευκαιρία της **100ης** επετείου της Ελληνικής Επανάστασης του **1821**.

Ο Αρμοστής απαγόρευσε στη Λευκωσία τη διέλευση των παρελάσεων, που θα οργάνωνονταν από μερικούς δρόμους και αυτό το μέτρο θεωρήθηκε ανελεύθερο από τους Έλληνες της νήσου που αντίδρασαν αμέσως και με ψήφισμά τους που ενέκριναν τόνιζαν:

" Οι Έλληνες κάτοικοι της Λευκωσίας, συνελθόντες σήμερα **25/7** Απριλίου εν τω ιερώ ναώ Φανερωμένης και λαβόντες γνώσιν της ανελευθέρου διαταγής της Κυβερνήσεως, δι' ης απαγορεύεται η δι' ωρισμένων οδών των Ελληνικών συνοικιών παρέλασις, ήτις πάντοτε εν τω παρελθόντι είθισται να γένηται μετά παραδειγματικής ευκοσμίας και τάξεως και κατ' αυτήν ακόμη την διάρκειαν των Βαλκανικών πολέμων, χωρίς το παράπαν η τοιαύτη παρέλασις να προκαλέση οιανδήποτε αφορμήν διαταράξεως της δημοσίας ησυχίας και τάξεως,

Ψηφίζομεν

1. Διαμαρτυρόμεθα εντονώτατα κατά της τοιαύτης αδικαιολογήτου και ανελευθέρου διαταγής της Κυβερνήσεως.

2. Θεωρούμεν το μέτρον τούτο ως αποσκοπούν την παρακώλυσιν της ελευθέρως και ειρηνικής εκδηλώσεως του εθνικού αισθήματος ημών και όλως αντικείμενον προς τας ελευθέρως Αγγλικάς παραδόσεις και ανάξιον πεπολιτισμένης Κυβερνήσεως.

3. Παρακαλούμεν την Α. Μακαριότητα τον Αρχιεπίσκοπον Κύπρου και τους Έλληνας Βουλευτάς και διαβιβάσωσι το παρόν ψήφισμα εις την Α. Εξοχότητα τον Μ. Αρμοστήν με την παράκλησιν όπως διαβιβάση τούτο εις την Α. Εντιμότητα τον υπουργόν των Αποικιών.

(Μεταγλώττιση)

"Οι Έλληνες κάτοικοι της Λευκωσίας, αφού συνήλθαν σήμερα **25/7** Απριλίου στον ιερό ναό Φανερωμένης και αφού έλαβαν γνώση της ανελευθέρης διαταγής της Κυβέρνησης, με την οποία απαγορεύεται η παρέλαση μέσω ωρισμένων οδών των Ελληνικών συνοικιών, η οποία πάντοτε στο παρελθόν συνηθίζεται να γίνεται με παραδειγματική ευκοσμία και τάξη και κατ' αυτήν ακόμη τη διάρκεια των Βαλκανικών πολέμων, χωρίς καθόλου η παρέλαση να προκαλέσει οιανδήποτε αφορμή διατάραξης της δημόσιας

ησυχίας και τάξης,
Ψηφίζουμε

1. Διαμαρτυρόμαστε εντονότατα κατά της αδικαιολόγητης και ανελεύθερης διαταγής της Κυβέρνησης.

2. Θεωρούμε το μέτρο αυτό ότι αποσκοπεί στην παρακώλυση της ελεύθερης και ειρηνικής εκδήλωσης του εθνικού αισθήματος μας και αντικείμενο προς τις ελεύθερες Αγγλικές παραδόσεις και ανάξιο πολιτισμένης Κυβέρνησης.

3. Παρακαλούμε την Α. Μακαριότητα τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου και τους Ελληνες Βουλευτές και διαβιβάσουν το παρόν ψήφισμα στην Α. Εξοχότητα τον Μ. Αρμοστήν με την παράκληση όπως διαβιβάσει αυτό στην Α. Εντιμότητα τον υπουργό των Αποικιών.

Σαν τέλειωσε η δοξολογία που ψάλληκε στον Ι. Ν. Φανερωμένης ο Αρχιεπίσκοπος ιστάμενος στο μέσο της Ωραίας Πύλης διάβασε προς το λαό ψήφισμα υπέρ τη Ενωσης, το οποίο και εγκρίθηκε ομόφωνα.

Παρόμοια ψηφίσματα, με το ίδιο λεκτικό και προσυπογραμμένα από τους ιερείς και τις κοινοτικές αρχές των διαφόρων κοινοτήτων εγκρίθηκαν σε όλους τους ναούς της νήσου.

Όλα τα ψηφίσματα συγκεντρώθηκαν στην Ιερά αρχιεπισκοπή και δέθηκαν σε τρεις τόμους.

Ένας τόμος στάληκε στον Υπουργό Αποικιών μέσω του Υπάτου Αρμοστή και ένα στην Ελληνική Κυβέρνηση.

Το τρίτο αντίγραφο διατηρήθηκε στο αρχείο της Ιεράς Αρχιεπισκοπής.

Αναφερόταν στο ψήφισμα:

"Οι υποφαινόμενοι κάτοικοι Λευκωσίας συνελθόντες εν τω ιερώ ναώ και δοξολογήσαντες τον Θεόν επί τη συμπλήρωσει εκατονταετίας από της μεγάλης ημών επαναστάσεως,

Εχοντες υπ' όψιν ότι η πατρίς ημών μόνη σχεδόν εξ όλων των ελληνικών χωρών παραμένει δούλη,

ΨΗΦΙΖΟΜΕΝ

1. Κηρύττομεν ενώπιον θεού και ανθρώπων ότι η θέλησις ημών είναι μία, μόνη και αναλλοίωτος να ενωθώμεν μετά της μητρός ημών Ελλάδος.

2. Δηλούμεν ότι ουδεμία παροχή, ουδεμία υπόσχεσις, ουδεμία εγκόσμιος δύναμις δύναται να διαλλάξη ημάς προς οιονδήποτε καθεστώς ξένον προς την εθνικήν μας συνείδησιν και την θέλησιν ημών.

3. Επικαλούμεθα την μητρικήν αντίληψιν της Ελλάδος και την υποστήριξιν του φιλελευθέρου Αγγλικού λαού υπέρ ζητήματος δικαιοσύνης, ηθικής και ελευθερίας.

4. Αναθέτομεν εις την Α. Μ. τον Αρχιεπίσκοπον Κύπρου από τους Ελληνας βουλευτάς να διαβιβάσωσι το παρόν ψήφισμα, όπερ εκδίδομεν εις τριπλούν προς την Κυβέρνησιν της Α. βρεττανικής Μεγαλειότητος και την Μητρικήν Κυβέρνησιν της Ελλάδος.

Εν Λευκωσία (Κύπρου)
τη 25η Μαρτίου 1921

(Μεταγλώττιση)

"Οι υποφαινόμενοι κάτοικοι Λευκωσίας αφού συνήλθαν στον ιερό ναό και αφού δοξάσαμε το θεό με την ευκαιρία της συμπλήρωσης εκατονταετίας από τη μεγάλη μας επανάσταση,

Εχοντες υπ' όψη ότι η πατρίδα μας μόνη σχεδόν από όλες τις ελληνικές χώρες παραμένει δούλη,
ΨΗΦΙΖΟΥΜΕ

1. Κηρύσσουμε ενώπιον θεού και ανθρώπων ότι η θέληση μας είναι μία, μόνη και αναλλοίωτη να ενωθούμε με τη μητέρα μας Ελλάδα.

2. Δηλούμε ότι καμμιά παροχή, καμμιά υπόσχεση, καμμιά εγκόσμια δύναμη δεν μπορεί να μας διαλλάξει προς οποιονδήποτε καθεστώς ξένο προς την εθνική μας συνείδηση και τη θέληση μας.

3. Επικαλούμαστε τη μητρική αντίληψη της Ελλάδας και την υποστήριξη του φιλελεύθερου Αγγλικού λαού υπέρ ζητήματος δικαιοσύνης, ηθικής και ελευθερίας.

4. Αναθέτουμε στην Α. Μ. τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου από τους Έλληνες βουλευτές να διαβιβάσουν το παρόν ψήφισμα, το οποίο εκδίδουμε σε τριπλούν προς την Κυβέρνηση της Α. βρετανικής Μεγαλειότητας και τη Μητρική Κυβέρνηση της Ελλάδας.

Μετά τη δοξολογία και την έγκριση του ψηφίσματος στη Λευκωσία, όλοι μετέβησαν στο χώρο της Αρχιεπισκοπής όπου ο Αρχιεπίσκοπος έστεψε τον ανδριάντα του Εθνομάρτυρα Κυπριανού.

Παρά την επέμβαση του Αρμοστή και παρά την ύπαρξη του στρατιωτικού Νόμου, μερικοί θερμόαιμοι οργάνωσαν διαδηλώσεις και συγκρούστηκαν μάλιστα με την Αστυνομία, κτύπησαν ένα αξιωματικό και η Αστυνομία προέβη σε συλλήψεις. Οι συλληφθέντες κατηγορήθηκαν και τους επιβλήθηκαν αυστηρές ποινές φυλάκισης με καταναγκαστικά έργα. Ένας μάλιστα από αυτούς, ο Σάββας Χριστοδούλου, ο οποίος θεωρήθηκε ως ο αρχηγός των ταραξιών, καταδικάστηκε σε πενταετή φυλάκιση.

Η απόφαση του Στρατοδικείου δεν καθυστέρησε να εκδοθεί και ήταν προειδοποιητική για τους άλλους που σκόπευαν να προβούν σε παρόμοιες εκδηλώσεις και να παραβούν τα διατάγματα του στρατιωτικού Νόμου που είχε επιβληθεί από τη έναρξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου και οποίος ήρθη τελικά την 1η Σεπτεμβρίου 1921.

Για την καταδίκη των τεσσάρων συλληφθέντων έδινε λεπτομέρειες η εφημερίδα "Ελευθερία" στις 14/23 Απριλίου 1921 (Μεταγλώττιση):

"Το Στρατοδικείο απάγγειλε το απόγευμα της περασμένης Τετάρτης τις καταδικαστικές αποφάσεις εναντίον των ευρεθέντων ενόχων για τις σκηνές της 25ης Μαρτίου.

Από αυτούς τον μεν Σάββα Καλλή και Παναγιώτη Παντελή καταδίκασε σε δίμηνη φυλάκιση τον καθένα με καταναγκαστικά έργα, τον Παντελή Μιχαήλ σε φυλάκιση ενός έτους με καταναγκαστικά έργα και τον Σάββα Χριστοδούλου σε πενταετή με καταναγκαστικά έργα.

Το Στρατοδικείο δικαιολογώντας τις άνω

καταδίκες είπεν ότι το Εκτελεστικό είχε εκδώσει μερικές νόμιμες διαταγές, στις οποίες οι καταδικασθέντες όφειλαν να υπακούσουν, έστω και αν οι διαταγές αυτές δεν τους άρεσαν και ότι στους δυο πρώτους καταδικασθέντες επέβαλεν ελαφρότερες ποινές, διότι δεν αποδείχθηκε ότι ηγήθηκαν του κινήματος, αλλά ότι ήσαν απλά όργανα που παρασύρθηκαν στις σκηνές.

Στον τρίτο καταδικασθέντα επέβαλε μεγαλύτερη ποινή διότι πείστηκε ότι ήταν ένας από τους ηγέτες του κινήματος, στον δε τέταρτο επέβαλε ακόμη βαρύτερη ποινή, διότι το δικαστήριο πείστηκε ότι ήταν ο αρχηγός των ταραξιών (**ringleader**) που ανέλαβε προσχεδιασμένα ο ίδος την ηγεσία των ταραχών είτε διορίστηκε προς τούτο από άλλους.

Το Δικαστήριο δεν πείστηκε ότι ο τελευταίος από τους καταδικασθεντες κτύπησε και μωλώπησε το λοχαγό Μπράνμπερν, ωστόσο, δήλωσε ότι η επιέσθη κατά του εν λόγω αξιωματικού εκ μέρους του πλήθους δεν θα λάμβανε χώρα, εάν ο καταδικασθείς δεν εξωθούσε αυτούς που τον παρακολουθούσαν σε παράβαση των επιταγών που δόθηκαν και ότι η θέση του καταδικασθέντος θα ήταν σοβαρότερη εάν ο αξιωματικός που κτυπήθηκε υπέκυπτε στα τραύματά του".